

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

19 декември 2019 година *

„Преюдициално запитване — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Директива 2001/29/ЕО — Член 3, параграф 1 — Право на публично разгласяване — Предоставяне на разположение — Член 4 — Право на разпространение — Изчерпване — Електронни книги — Виртуален пазар на електронни книги „втора употреба“

По дело C-263/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Rechtbank Den Haag (Първоинстанционен съд Хага, Нидерландия) с акт от 28 март 2018 г., постъпил в Съда на 16 април 2018 г., в рамките на производство по дело

Nederlands Uitgeversverbond,

Groep Algemene Uitgevers

срещу

Tom Kabinet Internet BV,

Tom Kabinet Holding BV,

Tom Kabinet Uitgeverij BV,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, R. Silva de Lapuerta, заместник-председател, Ал. Арабаджиев, А. Prechal, М. Vilaras, Р. G. Xuereb, L. S. Rossi и I. Jarukaitis, председатели на състави, Е. Juhász, М. Plešič (докладчик), J. Malenovský, С. Lycourgos и N. Piçarra, съдии,

генерален адвокат: М. Szpunar,

секретар: М. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 2 април 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Nederlands Uitgeversverbond и Groep Algemene Uitgevers, от С. А. Alberdingk Thijm, С. F. M. de Vries и S. C. van Velze, advocaten,

* Език на производството: нидерландски.

- за Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV и Tom Kabinet Uitgeverij BV, от Т. С. J. А. van Engelen и G. С. Leander, advocaten,
- за белгийското правителство, от J.-С. Halleux и M. Jacobs, в качеството на представители,
- за чешкото правителство, от M. Smolek и J. Vlácil, в качеството на представители,
- за датското правителство, от P. Ngo, S. Wolff и J. Nymann-Lindegren, в качеството на представители,
- за германското правителство, от M. Hellmann, U. Bartl, J. Möller и T. Henze, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от A. Rubio González и A. Sampol Pucurull, в качеството на представители,
- за френското правителство, от D. Colas и D. Segoin, в качеството на представители,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от F. De Luca, avvocato dello Stato,
- за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, M. Figueiredo и T. Rendas, в качеството на представители,
- за правителството на Обединеното кралство, от S. Brandon и Z. Lavery, в качеството на представители, подпомагани от N. Saunders, QC,
- за Европейската комисия, от J. Samnadda, A. Nijenhuis и F. Wilman, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 10 септември 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, член 4, параграфи 1 и 2 и член 5 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230 и поправка в ОВ L 168, 2016 г., стр. 19).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Nederlands Uitgeversond (наричано по-нататък „NUV“) и Groep Algemene Uitgevers (наричано по-нататък „GAU“), от една страна, и Tom Kabinet Internet BV (наричано по-нататък „Tom Kabinet“), Tom Kabinet Holding BV и Tom Kabinet Uitgeverij BV, от друга страна, във връзка с доставката на онлайн услуга, състояща се във виртуален пазар на електронни книги „втора употреба“.

Правна уредба

Международното право

3 Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) приема в Женева на 20 декември 1996 г. Договора на СОИС за авторското право (наричан по-нататък „ДАП“), одобрен от името на Европейската общност с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 г. (ОВ L 89, 2000 г., стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212) и влязъл в сила за Европейския съюз на 14 март 2010 г. (ОВ L 32, 2010 г., стр. 1).

4 Член 6 от ДАП, озаглавен „Право на разпространение“ предвижда в параграф 1:

„Авторите на литературни и художествени произведения имат изключителното право да разрешават предоставянето на неограничен кръг от лица на оригинала или екземпляри от своите произведения чрез продажба или друго прехвърляне на собственост“.

5 Член 8 от този договор, озаглавен „Право на разгласяване“, предвижда:

„Без да се накърнява прилагането на разпоредбите на член 11, параграф 1, ii), член 11bis, параграф 1, i) и ii), член 11ter, параграф 1, ii), член 14bis, параграф 1, ii) и член 14bis, параграф 1 от Бернската конвенция, авторите на литературни и художествени произведения имат изключителното право да разрешават разгласяването на своите произведения, по безжичен път или чрез кабел, включително и да предлагат достъп до своите произведения на неограничен кръг лица по начин, позволяващ достъпът до тези произведения да бъде осъществен от място и по време, индивидуално избрани от всеки от тях“.

6 Съвместните декларации относно ДАП (наричани по-нататък „съвместните декларации“) са приети на дипломатическата конференция от 20 декември 1996 г.

7 Съвместните декларации се отнасят до членове 6 и 7 от посочения договор и са формулирани, както следва:

„Изразите „екземпляри“ и „оригинал и екземпляри“, като предмет на правото на разпространение и правото на отдаване под наем, предвидено в посочените членове, се отнасят изключително до записани екземпляри, които могат да бъдат пуснати в оборот като материални предмети“.

Правото на Съюза

Директива 2001/29

8 Съображения 2, 4, 5, 9, 10, 15, 23—25, 28 и 29 от Директива 2001/29 гласят:

„(2) На заседанието си в Корфу на 24 и 25 юни 1994 г. Европейският съвет подчерта необходимостта от създаване на обща и гъвкава правна рамка на общностно равнище, за да се насърчи развитието на информационното общество в Европа. Това *inter alia* изисква съществуването на вътрешен пазар на нови продукти и услуги. Важни законови актове на Общността за гарантиране на такава регулаторна рамка са вече приети или предстои да бъдат приети. Авторското право и сродните му права играят важна роля в този контекст, тъй като закрилят и стимулират развитието и търговията на нови продукти и услуги, както и създаването и използването на творческото им съдържание.“

[...]

- (4) Хармонизирана правна рамка в областта на авторското право и сродните му права, като се повишава правната сигурност и едновременно с това се осигурява високо ниво на закрила на интелектуалната собственост, ще насърчи значителни инвестиции в творческите и иновационни дейности, включително в инфраструктурата на мрежи, и ще доведе на свой ред до растеж и засилена конкуренция на европейската промишленост както в областта на предоставянето на съдържание, така и в тази на информационните технологии и по-общо в голям брой промишлени и културни сектори. Това ще гарантира заетостта и насърчи създаването на нови работни места.
- (5) Технологичното развитие умножи и разнообрази насоките за творческа дейност, производство и използване. Ако закрилата на интелектуалната собственост не изисква нови концепции, съществуващото законодателство в областта на авторското право и сродните му права следва да бъде адаптирано и допълнено, за да отговори адекватно на икономическата реалност, като нови форми на използване.

[...]

- (9) Всяка хармонизация на авторското право и сродните му права трябва да се основава на висока степен на закрила, тъй като такива права са основни за интелектуалното творчество. Тяхната защита спомага, за да гарантира поддържането и развитието на творческия процес в интерес на авторите, артистите изпълнители, продуцентите, потребителите, културата, промишлеността и публиката като цяло. Интелектуалната собственост следователно е призната за неразделна част от собствеността.
- (10) Ако авторите или артистите изпълнители следва да продължат творческата си и артистична работа, те трябва да получат съответно възнаграждение за използването на техните произведения, както и продуцентите, за да бъдат в състояние да финансират това произведение. Инвестициите, необходими за създаването на продукти като звукозаписи, филми или аудио-визуално произведение, и на услуги, например услугите „до поискване“, са значителни. Необходима е адекватна правна закрила на правата върху интелектуална собственост, за да се гарантира наличието на такова възнаграждение и за да се гарантира възможността за задоволителна възвръщаемост от тези инвестиции.

[...]

- (15) Дипломатическата конференция, която се проведе под егидата на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) през декември 1996 г., доведе до приемането на два нови договора, а именно Договора на СОИС за авторското право и Договора на СОИС за изпълнения и звукозаписи, разглеждащи съответно закрилата на автори и закрилата на изпълнители и продуценти на звукозаписи. [...] Настоящата директива също има за цел прилагането на някои от новите международни задължения.

[...]

- (23) Настоящата директива следва да хармонизира в по-голяма степен правото на автора на съобщаване на публиката. Настоящото право следва да се разбира в широк смисъл, като обхваща всяко съобщаване на публиката, която не присъства на мястото, откъдето произхожда разгласяването. Това право следва да обхваща всяко такова предаване или препредаване на произведение на публиката по жичен или безжичен път, включително аудиовизуално излъчване. Това право не обхваща други действия.

- (24) Правото да се предоставят на разположение на публиката закриляни обекти, посочени в член 3, параграф 2, следва да се разбира като обхващащо всички действия на предоставяне на такъв обект на разположение на публиката, която не присъства на мястото, откъдето произхожда актът на предоставяне на разположение и като необхващащо други действия.
- (25) Правната несигурност по отношение на естеството и нивото на закрила на действия на предаване при поискване по мрежи на произведения, закриляни от авторското право, и на обекти, закриляни от сродните му права, следва да бъде преодоляна, като се предвиди хармонизирана закрила на общностно равнище. Следва да бъде ясно, че всички притежатели на права, признати съгласно настоящата директива, имат изключителното право да предоставят на разположение на публиката произведения, закриляни от авторското право или друг закрилян обект, чрез интерактивни предавания при поискване. Такива интерактивни предавания при поискване се характеризират с факта, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, което той избира индивидуално.

[...]

- (28) Закрилата на авторското право съгласно настоящата директива включва изключителното право върху контрола на разпространението на произведение върху материализиран носител. Първата продажба в Общността на оригинала на произведение или на копия от него от притежателя на правото или с негово съгласие изчерпва правото на контрол върху препродажбата на този предмет в Общността. Това право следва да не се изчерпва по отношение на оригинала или на копия от него, продадени от притежателя на правото или с негово съгласие извън Общността. Правото на използване и правото на отдаване под наем за автори са установени в Директива 92/100/ЕИО [на Съвета от 19 ноември 1992 година относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 346, 1992 г., стр. 61)]. Правото на разпространение, предвидено в настоящата директива, не накърнява разпоредбите, отнасящи се до правото на използване и правото на отдаване под наем, съдържащи се в глава I от посочената директива.

- (29) Въпросът за изчерпване на правото не възниква в случая на услуги, и по-специално на онлайн услуги. Това също се прилага за материализирано копие на произведение или друг обект, реализиран[о] от ползвател на такава услуга със съгласието на притежателя на право[то]. Следователно същото се отнася до използването и отдаването под наем на оригинала и на копията на произведения или друг обект, които са услуги по своята същност. За разлика от CD-ROM или CD-I, при които интелектуалната собственост е включена в материалния носител, а именно стока, всяка онлайн услуга е в действителност акт, който следва да подлежи на разрешително, когато авторското право или сродните му права предвиждат това“.

9 Член 2 от Директива 2001/29, озаглавен „Право на възпроизвеждане“, гласи:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно[,] възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) за авторите — на техните произведения;

[...]“.

- 10 Член 3 от същата директива, озаглавен „Право на публично разгласяване на произведения и право на предоставяне на публично разположение на други закриляни обекти“, предвижда в параграфи 1 и 3:

„1. Държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставяне на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него.

[...]

3. Правата, посочени в параграфи 1 и 2, не се изчерпват чрез акт на публично разгласяване или предоставяне на публично разположение, както е определено в настоящия член“.

- 11 Член 4 от тази директива, озаглавен „Право на разпространение“, гласи следното:

„1. Държавите членки предвиждат за авторите по отношение на оригинала на техните произведения или на техни копия изключителното право да разрешават или забраняват всякаква форма на публично разпространяване чрез продажба или по друг начин.

2. Правото на разпространение не се изчерпва в Общността по отношение на оригинала или копия от произведението, освен когато първата продажба или друго прехвърляне на собствеността в Общността на този обект се извършва от притежателя на права или с неговото съгласие“.

- 12 Член 5, параграф 1 от Директива 2001/29, озаглавен „Исключения и ограничения“, предвижда:

„Временни действия на възпроизвеждане, посочени в член 2, които имат преходен или инцидентен характер, които представляват неразделна и съществена част от технологичния процес и чиято единствена цел е да позволи:

а) предаването в мрежа между трети лица чрез посредник или

б) законно използване

на произведение или закрилян обект, и които нямат самостоятелно стопанско значение, се освобождават от правото на възпроизвеждане, предвидено в член 2“.

Директива 2009/24/ЕО

- 13 Член 4 от Директива 2009/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година относно правната закрила на компютърните програми (ОВ L 111, 2009 г., стр. 16), озаглавен „Ограничени действия“, предвижда:

„1. При спазване на разпоредбите на членове 5 и 6 изключителните права на носителя на правата по смисъла на член 2 включват правото да извършва или да разрешава:

[...]

в) всяка форма на публично разпространение, включително отдаването под наем, на оригинална компютърна програма или на копия от нея.

2. Първата продажба в Общността на копие от програмата от носителя на правата или с негово съгласие изчерпва правото на разпространение в Общността върху това копие, с изключение на правото на контрол върху по-нататъшното отдаване под наем на програмата или на копие от нея“.

Нидерландското право

- 14 Член 1 от Auteurswet (Закон за авторското право) от 23 септември 1912 г. в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Законът за авторското право“), гласи:

„Авторското право е изключителното право на автора на литературно, научно или художествено произведение или на неговия правоприемник да публикува това произведение и да го възпроизвежда при спазване на предвидените в закона ограничения“.

- 15 Член 12, параграф 1 от Закона за авторското право гласи:

„Публикуване на литературно, научно или художествено произведение е по-специално:

1°. публикуването на копие от цялото или част от произведението;

[...]“.

- 16 Член 12b от този закон предвижда следното:

„Ако копие на литературно, научно или художествено произведение е пуснато на пазара чрез прехвърляне на собствеността за първи път в държава — членка на Европейския съюз, или в държава — членка на Европейското икономическо пространство, от неговия автор или от правоприемника му или с тяхно съгласие, пускането на пазара на въпросното копие по друг начин, с изключение на неговото наемане или заемане, не представлява нарушение на авторското право“.

- 17 Член 13 от цитирания закон гласи:

„Възпроизвеждането на литературно, научно или художествено произведение включва също превод, музикален аранжирмент, кинематографично или театрално адаптиране и като цяло всяко пълно или частично адаптиране или възпроизвеждане в променена форма, която не може да се разглежда като ново оригинално произведение“.

- 18 Член 13a от същия закон предвижда:

„Временното възпроизвеждане, което има преходен или инцидентен характер, което представлява неразделна и съществена част от технологичния процес и чиято единствена цел е да позволи:

a. предаването в мрежа между трети лица чрез посредник или

b. законно използване

на произведение, и което няма самостоятелно стопанско значение, не представлява възпроизвеждане на литературно, научно или художествено произведение“.

19 Член 16b, параграф 1 от Закона за авторското право гласи:

„Не се счита за нарушение на авторското право върху литературно, научно или художествено произведение, възпроизвеждане, което се ограничава само до няколко екземпляра и служи единствено за упражнение, изучаване или използване от физическото лице, което извършва възпроизвеждането, без да има каквото и да е пряко или косвено търговско съображение, или което поръчва възпроизвеждането само за свои нужди“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 20 NUV и GAU, сдружения за защита на интересите на нидерландските издатели, са упълномощени от няколко издатели да осигуряват защитата и спазването на авторските права, предоставени им от техните притежатели чрез изключителни лицензии.
- 21 Tom Kabinet Holding е единствен акционер както в Tom Kabinet Uitgeverij, дружество, което издава книги, електронни книги и бази данни, така и в Tom Kabinet. Последното дружество поддържа уебсайт, на който на 24 юни 2014 г. започна да предлага онлайн услуга, която се състои от виртуален пазар на електронни книги „втора употреба“.
- 22 На 1 юли 2014 г. NUV и GAU предявяват на основание на Закона за авторското право иск срещу Tom Kabinet, Tom Kabinet Holding и Tom Kabinet Uitgeverij пред съдията по обезпечителното производство в Rechtbank Amsterdam (Първоинстанционен съд Амстердам, Нидерландия) относно тази онлайн услуга. Rechtbank Amsterdam (Първоинстанционен съд Амстердам) отхвърля техния иск, тъй като според него на пръв не е достатъчно вероятно, че е имало нарушение на авторското право.
- 23 NUV и GAU подават въззивна жалба срещу това решение пред Gerechtshof te Amsterdam (Апелативен съд Амстердам, Нидерландия), който с решение от 20 януари 2015 г. потвърждава обжалваното решение, като същевременно забранява на Tom Kabinet да предлага онлайн услуга, която позволява продажбата на неправомерно изтеглени електронни книги. Срещу това решение не е подадена касационна жалба.
- 24 От 8 юни 2015 г. Tom Kabinet променя предлаганите до този момент услуги и ги заменя с „*Tom leesclub*“ (читателски клуб „Tom“, наричан по-нататък „читателският клуб“), в който Tom Kabinet е търговец на електронни книги. Читателският клуб предлага срещу заплащане на своите членове електронни книги „втора употреба“, които са закупени от Tom Kabinet или са предоставени безплатно от членовете на клуба. В последния случай въпросните членове предоставят връзката за изтегляне на съответната книга и декларират, че не са запазили копие от нея. След това Tom Kabinet изтегля електронната книга от уебсайта на търговеца и поставя върху нея своя цифров воден знак, което служи за потвърждение, че става въпрос за правомерно придобит екземпляр.
- 25 Първоначално електронните книги, достъпни чрез читателския клуб, могат да бъдат закупвани на фиксираната цена от 1,75 EUR за електронна книга. След като плати, съответният член на този клуб може да изтегли електронната книга от уебсайта на Tom Kabinet и впоследствие да му я препродаде. За членство в читателския клуб е необходимо да се плати месечна вноска от 3,99 EUR. Всяка електронна книга, предоставена безплатно от член, му дава възможност да ползва отстъпка от 0,99 EUR върху вноската за следващия месец.

- 26 От 18 ноември 2015 г. за членство в читателския клуб вече не се изисква плащане на месечна вноска. От една страна, цената на всяка електронна книга вече е 2 EUR. От друга страна, членовете на читателския клуб имат нужда и от „кредити“, за да могат да придобият електронна книга от читателския клуб, които получават, като предоставят на клуба възмездно или безвъзмездно електронна книга. Такива кредити могат да се закупуват и при поръчката.
- 27 NUV и GAU сезират Rechtbank Den Haag (Първоинстанционен съд Хага, Нидерландия) с искане на Tom Kabinet, Tom Kabinet Holding и Tom Kabinet Uitgeverij да се забрани, под страх от имуществена санкция, да предоставят на разположение или да възпроизвеждат електронни книги, с което според тях последните нарушават авторските права на участващите в тези сдружения лица. По-специално NUV и GAU считат, че Tom Kabinet извършва в читателския клуб неразрешено публично разгласяване на електронни книги.
- 28 В междинно решение от 12 юли 2017 г. запитващата юрисдикция приема, че въпросните електронни книги трябва да бъдат окачествени като произведения по смисъла на Директива 2001/29 и че предлагането, извършвано от Tom Kabinet при обстоятелства като разглежданите в главното производство, не представлява публично разгласяване на тези произведения по смисъла на член 3, параграф 1 от тази директива.
- 29 Запитващата юрисдикция обаче отбелязва, че не е очевидно какъв отговор трябва да се даде на въпроса дали предоставянето на електронна книга от разстояние за безсрочно ползване, срещу заплащане и извършвано посредством изтегляне, може да представлява акт на разпространение по смисъла на член 4, параграф 1 от Директива 2001/29, нито на въпроса дали в резултат на това правото на разпространение може да бъде изчерпано по смисъла на член 4, параграф 2 от тази директива. Освен това тя иска да установи дали при препродажба на електронна книга притежателят на авторското право може на основание член 2 от посочената директива да се противопостави на актовете на възпроизвеждане, които са необходими за правомерното предаване между последващи приобретатели на екземпляра, за който правото на разпространение евентуално е изчерпано. Според нея отговорът, който следва да се даде на този въпрос, не произтича и от практиката на Съда.
- 30 При тези обстоятелства Rechtbank Den Haag (Първоинстанционен съд Хага) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Трябва ли член 4, параграф 1 от Директива [2001/29] да се тълкува в смисъл, че изразът „по отношение на оригинала на техните произведения или на техни копия [...] всякаква форма на публично разпространяване чрез продажба или по друг начин“ по смисъла на тази разпоредба означава и безсрочното предоставяне за ползване на електронни книги (т.е. на дигитални копия на защитени с авторски права книги), което се извършва онлайн посредством изтегляне на цена, при която притежателят на авторското право получава възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието на притежаваното от него произведение?
- 2) Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен: изчерпано ли е в Съюза правото на разпространение по отношение на оригинала или на копия от произведение по смисъла на член 4, параграф 2 от [Директива 2001/29], когато първата продажба или друго прехвърляне на собствеността в Съюза — като в настоящия случай това означава безсрочно предоставяне за ползване на електронни книги (т.е. дигитални копия на защитени с авторски права книги), извършвано онлайн посредством изтегляне на цена, при която притежателят на авторското право получава възнаграждение, съответстващо на икономическата стойност на копието на притежаваното от него произведение — се извършва от притежателя на правата или с негово съгласие?

- 3) Трябва ли член 2 от [Директива 2001/29] да се тълкува в смисъл, че прехвърляне на собствеността между последващи приобретатели на правомерно придобит екземпляр, по отношение на който правото на разпространение е изчерпано, съдържа разрешение за посочените в тази разпоредба действия по възпроизвеждане, доколкото действията по възпроизвеждане са необходими за правомерното използване на екземпляра, и евентуално при какви условия?
- 4) Трябва ли член 5 от [Директива 2001/29] да се тълкува в смисъл, че притежателят на авторските права вече не може да се противопостави на необходимите за прехвърлянето на собствеността между последващите приобретатели действия по възпроизвеждане по отношение на правомерно придобит екземпляр, за който е изчерпано правото на разпространение, и евентуално при какви условия?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 31 Най-напред трябва да се припомни, че в рамките на въведеното с член 267ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени. Всъщност задача на Съда е да тълкува всички разпоредби на правото на Съюза, които са необходими на националните юрисдикции, за да се произнасят по споровете, с които са сезирани, дори тези разпоредби да не са изрично посочени във въпросите, отправени от тези юрисдикции до Съда (решение от 13 септември 2016 г., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 33 и цитираната практика).
- 32 За тази цел Съдът може да извлече от всички предоставени от националната юрисдикция данни, по-конкретно от мотивите на акта за преюдициално запитване, тези разпоредби от правото на Съюза, които е необходимо да бъдат тълкувани предвид предмета на спора (решение от 13 септември 2016 г., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 34 и цитираната практика).
- 33 В настоящия случай, въпреки че с първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество пита Съда дали изразът „по отношение на оригинала на [...] произведения [на авторите] или на техни копия [...] всякаква форма на публично разпространяване чрез продажба или по друг начин“, посочен в член 4, параграф 1 от Директива 2001/29, обхваща „безсрочното предоставяне от разстояние за ползване на електронни книги [...], което се извършва онлайн посредством изтегляне“, от мотивите на акта за преюдициално запитване е видно, че въпросът е дали, в рамките на висиящия пред посочената юрисдикция спор, предоставянето на електронна книга за безсрочно ползване посредством изтегляне представлява акт на разпространение по смисъла на този член 4, параграф 1, или подобно предоставяне попада в обхвата на понятието „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от същата директива. Значението на този въпрос в главното производство е в това дали за такова предоставяне се прилага правилото за изчерпване на правото на разпространение, предвидено в член 4, параграф 2 от тази директива, или обратно, това правило не се прилага, както изрично е предвидено в член 3, параграф 3 от същата директива, що се отнася до правото на публично разгласяване.
- 34 С оглед на тези съображения първият поставен въпрос следва да се преформулира в смисъл, че с него запитващата юрисдикция по същество иска да установи в обхвата на кое понятие попада предоставянето на електронна книга за безсрочно ползване посредством изтегляне — на „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 или на „публично разпространение“ по смисъла на член 4, параграф 1 от тази директива.

- 35 Както произтича от член 3, параграф 1 от Директива 2001/29, авторите имат изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставянето на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него.
- 36 Член 4, параграф 1 от тази директива предвижда, че по отношение на оригинала на техните произведения или на техни копия авторите имат изключителното право да разрешават или забраняват всякаква форма на публично разпространяване чрез продажба или по друг начин, а съгласно член 4, параграф 2 от тази директива това право се изчерпва с първата продажба или друго прехвърляне на собствеността в Съюза на оригинала на произведението или на негово копие от притежателя на правото или с неговото съгласие.
- 37 Нито тези разпоредби, нито която и да е друга разпоредба от Директива 2001/29 позволяват само въз основа на техния текст да се определи дали предоставянето на електронна книга за безсрочно ползване посредством изтегляне представлява публично разгласяване, и по-конкретно предоставяне на публично разположение на произведение по такъв начин, че всеки може да има достъп до него от място и във време, самостоятелно избрани от него, или е акт на разпространение по смисъла на тази директива.
- 38 Според постоянната практика на Съда при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза следва да се имат предвид не само нейния текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част, и евентуално и нейният генезис (вж. в този смисъл решения от 20 декември 2017 г., *Acacia и D'Amato*, C-397/16 и C-435/16, EU:C:2017:992, т. 31 и от 10 декември 2018 г., *Wightman и др.*, C-621/18, EU:C:2018:999, т. 47 и цитираната съдебна практика). Освен това разпоредбите на правото на Съюза трябва да се тълкуват, доколкото е възможно, с оглед на международното право, особено когато подобни разпоредби целят именно да приведат в действие международно споразумение, сключено от Съюза (решения от 7 декември 2006 г., *SGAE*, C-306/05, EU:C:2006:764, т. 35, от 13 май 2015 г., *Dimensione Direct Sales и Labianca*, C-516/13, EU:C:2015:315, т. 23 и от 19 декември 2018 г., *Syed*, C-572/17, EU:C:2018:1033, т. 20 и цитираната съдебна практика).
- 39 На първо място, следва да се отбележи, че както личи от съображение 15 от Директива 2001/29, тя цели по-специално изпълнението на някои задължения, които Съюзът има по силата на ДАП. Следователно понятията „публично разгласяване“ и „публично разпространение“, посочени в член 3, параграф 1 и в член 4, параграф 1 от тази директива, трябва да се тълкуват, доколкото е възможно, в съответствие с определенията, дадени съответно в член 8 и член 6, параграф 1 от ДАП (вж. в този смисъл решения от 17 април 2008 г., *Peek & Cloppenburg*, C-456/06, EU:C:2008:232, т. 31 и от 19 декември 2018 г., *Syed*, C-572/17, EU:C:2018:1033, т. 21 и цитираната съдебна практика).
- 40 В това отношение член 6, параграф 1 от ДАП определя правото на разпространение като изключителното право на авторите да разрешават предоставянето на неограничен кръг от лица на оригинала или екземпляри от своите произведения чрез продажба или друго прехвърляне на собственост. От самия текст на съвместните декларации по членове 6 и 7 от ДАП следва, че „изразите „екземпляри“ и „оригинал и екземпляри“, като предмет на правото на разпространение и правото на отдаване под наем, предвидено в посочените членове, се отнасят изключително до записани екземпляри, които могат да бъдат пуснати в оборот като материални предмети“, така че посоченият член 6, параграф 1 не би могъл да обхваща разпространението на нематериални произведения, каквито са електронните книги.
- 41 Обяснителният меморандум към Предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество от 10 декември 1997 г. [COM(97) 628 окончателен], наричано

по-нататък „Предложението на директива“], който е в основата на Директива 2001/29, е в унисон с тази констатация. Всъщност в него е посочено, че изразът „включително предоставянето на произведения [на авторите] на публично разположение по начин, позволяващ достъпът до тези произведения да бъде осъществен от място и по време, индивидуално избрани от всеки от тях“, който е в член 8 от ДАП и по същество е възпроизведен в член 3, параграф 1 от посочената директива, отразява предложението, направено по този въпрос от Европейската общност и нейните държави членки в хода на преговорите, и се отнася до „интерактивните дейности“.

- 42 На второ място, в същия обяснителен меморандум към Предложението за директива Европейската комисия подчертава и че това предложение „дава възможност за съгласувано хармонизиране на електронното разпространение и физическото разпространение на защитено съдържание и за ясното разграничаване на едното от другото“.
- 43 В този контекст Комисията отбелязва, че интерактивното предаване при поискване представлява нова форма на използване на интелектуалната собственост, за която държавите членки считат, че следва да попада в обхвата на правото на контрол на публичното разгласяване, като същевременно отбелязва общоприетото мнение, че правото на разпространение, което се прилага изключително за разпространението на физически копия, не обхваща подобно предаване.
- 44 В същия меморандум Комисията добавя, че изразът „публично разгласяване“ на произведение обхваща актовете на интерактивно предаване при поискване, с което потвърждава, че правото на публично разгласяване е релевантно и когато няколко несвързани помежду си лица — лица от публиката — могат да получат индивидуален достъп от различни места и по различно време до произведение, което е публично достъпно на уебсайт; същевременно тя уточнява, че това право обхваща всяко друго разгласяване, „което не е разпространение на физически копия“, тъй като от своя страна материалните копия, които могат да бъдат пуснати в оборот като материални предмети, попадат в обхвата на правото на разпространение.
- 45 Същият обяснителен меморандум показва, че в основата на Предложението за директива стои намерението да се направи така, че всяко публично разгласяване на произведение, което не е разпространение на негови физически копия, да попада не в обхвата на понятието „публично разпространение“, посочено в член 4, параграф 1 от Директива 2001/29, а в този на понятието „публично разгласяване“ по смисъла на член 3, параграф 1 от тази директива.
- 46 На трето място, следва да се отбележи, че това тълкуване се подкрепя от целта на Директивата, изложена в нейния преамбюл, както и от контекста на член 3, параграф 1 и на член 4, параграф 1 от нея.
- 47 Всъщност от съображения 2 и 5 от Директива 2001/29 е видно, че тя цели да се създаде обща и гъвкава рамка на равнището на Съюза, за да се насърчи развитието на информационното общество и да се адаптира и допълни съществуващото законодателство в областта на авторското право и сродните му права, за да се отговори на технологичното развитие, което създава нови форми на използване на защитените произведения (решение от 24 ноември 2011 г., *Circul Globus București*, C-283/10, EU:C:2011:772, т. 38).
- 48 Освен това от съображения 4, 9 и 10 от същата директива следва, че нейната основна цел е да осигури високо равнище на закрила в полза на авторите, като им позволи да получат съответно възнаграждение за използването на техните произведения, по-специално в случаите на публично разгласяване (вж. в този смисъл решение от 19 ноември 2015 г., *SBS Belgium*, C-325/14, EU:C:2015:764, т. 14 и цитираната практика).

- 49 За да се постигне тази цел, е необходимо понятието „публично разгласяване“, както се подчертава в съображение 23 от Директива 2001/29, да се разбира в широк смисъл, като обхващащо всяко разгласяване на публиката, която не присъства на мястото, откъдето произхожда разгласяването, и така всяко такова предаване или препредаване на произведение на публиката по жичен или безжичен път, включително аудио-визуално излъчване (вж. в този смисъл решения от 7 декември 2006 г., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, т. 36 и от 13 февруари 2014 г., Svensson и др., C-466/12, EU:C:2014:76, т. 17 и цитираната съдебна практика).
- 50 В съображение 25 от тази директива се добавя, че притежателите на признати от нея права имат изключителното право да предоставят на публично разположение своите произведения чрез интерактивни предавания при поискване, тъй като такива предавания при поискване се характеризират с факта, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, което той избира индивидуално.
- 51 Освен това съображения 28 и 29 от Директива 2001/29 относно правото на разпространение гласят съответно че това право включва изключителното право върху контрола на „разпространението на произведение върху материализиран носител“ и че въпросът за изчерпване на правото не възниква в случая на услуги, и по-специално на онлайн услуги, като се уточнява, че за разлика от CD-ROM или CD-I, при които интелектуалната собственост е включена в материалния носител, а именно стока, всяка онлайн услуга е в действителност акт, който следва да подлежи на разрешително, когато авторското право или сродните му права предвиждат това.
- 52 На четвърто място, тълкуване на посоченото в член 4, параграф 1 от Директива 2001/29 право на разпространение в смисъл, че се прилага единствено към разпространението на произведения, включени в материален носител, произтича и от член 4, параграф 2 от тази директива, както е тълкуван от Съда във връзка с изчерпването на това право; всъщност той постановява, че като е използвал в съображение 28 от посочената директива понятията „материализиран носител“ и „този предмет“, законодателят на Съюза е искал да предостави на авторите контрол върху първото пускане на пазара на Съюза на всеки материален обект, в който е инкорпорирано интелектуалното им творение (решение от 22 януари 2015 г., Art & Allposters International, C-419/13, EU:C:2015:27, т. 37).
- 53 Наистина, както отбелязва запитващата юрисдикция, Съдът е постановил, що се отнася до изчерпването на правото на разпространение на копия от компютърни програми, посочено в член 4, параграф 2 от Директива 2009/24, че от тази разпоредба не следва, че посоченото изчерпване е ограничено до копия от компютърни програми върху материален носител, а напротив, следва да се приеме, че като се позовава без други уточнения на „продажба на копие от компютърна програма“, тази разпоредба не прави разлика според това материална или нематериална е формата на съответното копие (решение от 3 юли 2012 г., UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, т. 55).
- 54 Както обаче правилно отбелязва запитващата юрисдикция и както подчертава генералният адвокат в точка 67 от заключението си, електронна книга не е компютърна програма, така че не следва да се прилагат специалните разпоредби на Директива 2009/24.
- 55 В това отношение, от една страна, както Съдът изрично посочва в точки 51 и 56 в решение от 3 юли 2012 г., UsedSoft (C-128/11, EU:C:2012:407), Директива 2009/24, която се отнася конкретно до защитата на компютърните програми, представлява *lex specialis* по отношение на Директива 2001/29. Релевантните разпоредби на Директива 2009/24 обаче ясно посочват волята на законодателя на Съюза да приравни, за целите на предвидената от нея защита, материалните и нематериалните копия на такива компютърни програми, така че предвиденото в член 4,

параграф 2 от Директива 2009/24 изчерпване на правото на разпространение се отнася за всички тези копия (вж. в този смисъл решение от 3 юли 2012 г., *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, т. 58 и 59).

- 56 При приемането на Директива 2001/29 обаче законодателят на Съюза не е имал за цел да приравни материалните и нематериалните копия на закриляни произведения по смисъла на релевантните разпоредби от тази директива. Всъщност, както бе припомнено в точка 42 от настоящото решение, от подготвителните работи по нея е видно, че е търсено ясно разграничение между електронното разпространение и физическото разпространение на защитено съдържание.
- 57 От друга страна, в точка 61 от решение от 3 юли 2012 г., *UsedSoft* (C-128/11, EU:C:2012:407), Съдът отбелязва, че от икономическа гледна точка продажбата на дадена компютърна програма на материален носител и продажбата на компютърна програма посредством изтегляне по интернет си приличат, тъй като начинът на предоставяне онлайн е функционално равнозначен на предоставянето чрез материален носител, така че тълкуването на член 4, параграф 2 от Директива 2009/24 в светлината на принципа на равно третиране обосновава сходното третиране на тези два начина на предаване.
- 58 Не може обаче да се приеме, че доставката на книга на материален носител и доставката на електронна книга са еквивалентни от икономическа и функционална гледна точка. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 89 от заключението си, за разлика от книгите на материален носител дематериализираните цифрови копия не се увреждат при използване, което означава, че копията „втора употреба“ са идеални заместители на новите такива. Освен това търговията с такива копия не изисква нито усилие, нито допълнителни разходи, така че паралелният пазар на стоки „втора употреба“ би могъл да засегне интересите на притежателите на права да получат подходящо възнаграждение за своите произведения в много по-голяма степен, отколкото пазара на материални предмети, което противоречи на целта, припомнена в точка 48 от настоящото решение.
- 59 Дори ако електронната книга се счита за сложен софтуер (вж. в този смисъл решение от 23 януари 2014 г., *Nintendo и др.*, C-355/12, EU:C:2014:25, т. 23), включващ както защитено произведение, така и компютърна програма, която отговаря на условията за защита по Директива 2009/24, би следвало да се приеме, че такава програма има само инцидентен характер по отношение на съдържанието се в подобна книга произведение. Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 67 от своето заключение, електронната книга е защитена поради нейното съдържание, което поради това трябва да се счита за съществен елемент от нея, така че фактът, че електронната книга може да е снабдена с компютърна програма, за да може да се чете, не е в състояние да доведе до прилагането на такива специални разпоредби.
- 60 Запитващата юрисдикция посочва още че предоставянето на електронна книга при обстоятелства като тези в главното производство не отговаря на предвидените от Съда условия, за да може да се окачестви като публично разгласяване по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29. По-конкретно тази юрисдикция отбелязва, от една страна, че тъй като при предлагането на електронната книга за продажба на платформата на читателския клуб не е разгласено самото съдържание на защитеното произведение, не може да става въпрос за акт на разгласяване. От друга страна, не била налице публика, тъй като електронната книга се предоставяла само на един член на читателския клуб.
- 61 В това отношение от член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 е видно, че понятието „публично разгласяване“ обединява два кумулативни елемента, а именно „акт на разгласяване“ на произведение и „публичност“ на разгласяването (решение от 14 юни 2017 г., *Stichting Brein*, C-610/15, EU:C:2017:456, т. 24 и цитираната съдебна практика).

- 62 Що се отнася, на първо място, до въпроса дали предоставянето на електронна книга като разглежданото в главното производство представлява акт на разгласяване по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29, следва да се отбележи, както бе припомнено в точка 49 от настоящото решение, че понятието „публично разгласяване“ по смисъла на последната разпоредба обхваща всяко предаване или препредаване на произведение на публика, която не присъства на мястото, откъдето произхожда разгласяването, по жичен или безжичен път.
- 63 Освен това, що се отнася до понятието „предоставяне на публично разположение“ по смисъла на същата разпоредба, което е част от по-широкото понятие „публично разгласяване“, Съдът приема, че за да бъде квалифициран като акт на предоставяне на публично разположение по смисъла на посочената разпоредба, актът трябва да отговаря на двете предвидени в тази разпоредба кумулативни условия, а именно съответната публика да може да има достъп до закрилия обект както от място, така и във време, самостоятелно избрани от нея (вж. в този смисъл решение от 26 март 2015 г., *C More Entertainment*, C-279/13, EU:C:2015:199, т. 24 и 25), без значение дали лицата, които съставляват тази публика, използват тази възможност или не (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2017 г., *Stichting Brein*, C-610/15, EU:C:2017:456, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 64 По-конкретно, що се отнася до предоставянето на публично разположение на произведение или на закрилян обект по такъв начин, че всеки може да има достъп до него от място и във време, самостоятелно избрани от него, от обяснителния меморандум към Предложението за директива е видно, че „решаващо значение има актът, който се състои в предоставянето на произведението на публично разположение, и следователно, в неговото предлагане на публичнодостъпен сайт, акт, който предхожда етапа на действителното предаване при поискване“ и че „няма значение дали някой действително извлича това произведение“.
- 65 В настоящия случай няма съмнение, че Tom Kabinet предоставя съответните произведения на разположение на всяко лице, което се регистрира на уебсайта на читателския клуб, като то може да има достъп до него от място и във време, самостоятелно избрани от него, така че предоставянето на такава услуга трябва да се разглежда като разгласяване на произведение по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29, без да е необходимо лицето да използва тази възможност, като действително извлича електронната книга от посочения уебсайт.
- 66 На второ място, за да попадат в обхвата на понятието „публично разгласяване“ по смисъла на тази разпоредба, защитените произведения действително трябва да са разгласявани публично (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2017 г., *Stichting Brein*, C-610/15, EU:C:2017:456, т. 40 и цитираната съдебна практика), като това разгласяване се отнася до неопределен брой потенциални адресати (решение от 7 декември 2006 г., *SGAE*, C-306/05, EU:C:2006:764, т. 37 и цитираната съдебна практика).
- 67 От обяснителния меморандум към Предложението за директива обаче е видно, от една страна, както бе припомнено в точка 44 от настоящото решение, че правото на публично разгласяване е релевантно и когато няколко несвързани помежду си лица — лица от публиката — могат да получат индивидуален достъп от различни места и по различно време до произведение, което е публично достъпно на уебсайт, а от друга страна, че публиката се състои от лицата в нея, взети поотделно.
- 68 В това отношение Съдът вече е имал повод да уточни, от една страна, че понятието „публика“ предполага определен праг *de minimis*, което означава, че това понятие не може да се отнася до твърде малко на брой лица, и от друга страна, че следва да се вземат предвид кумулативните последици, пораждани от предоставянето на защитено произведение на разположение на потенциалните адресати посредством изтегляне. Ето защо следва да се вземе предвид не само броят на лицата, които могат да имат едновременно достъп до едно и също произведение, но и

броят на онези от тях, които могат да имат последователно достъп до него (вж. в този смисъл решение от 14 юни 2017 г., Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, т. 41 и цитираната съдебна практика).

- 69 В настоящия случай обаче, предвид обстоятелството, подчертано в точка 65 от настоящото решение, че всяко заинтересовано лице може да стане член на читателския клуб, както и предвид липсата на технически мерки в платформата на този клуб, които да гарантират, че в периода, в който ползвателят на едно произведение действително има достъп до него, може да бъде изтеглено само едно копие от това произведение и след изтичането на този период ползвателят вече не може да използва изтегленото от него копие (вж. по аналогия решение от 10 ноември 2016 г., Vereniging Openbare Bibliotheken, C-174/15, EU:C:2016:856), следва да се приеме, че броят на лицата, които могат да има достъп, едновременно или последователно, до едно и също произведение посредством тази платформа, е значителен. Ето защо, при условие че запитващата юрисдикция потвърди това предвид всички релевантни обстоятелства, разглежданото произведение трябва да се счита за публично разгласено по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29.
- 70 Накрая Съдът постановява, че за да бъде възприета правната квалификация „публично разгласяване“, защитеното произведение трябва да бъде разгласено, като се използва специфичен технически способ, различен от използваните дотогава, или, ако не е използван такъв способ — пред „нова публика“, тоест публика, която не е била вече взета предвид от притежателите на авторското право при даването на разрешение за първоначалното публично разгласяване на произведението им (решение от 14 юни 2017 г., Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, т. 28 и цитираната съдебна практика).
- 71 В настоящия случай, при положение че предоставянето на електронна книга на разположение, както отбелязват NUV и GAU, обикновено е придружено от лиценз за използване, с който на изтеглия съответната електронна книга ползвател се разрешава само четенето ѝ от собственото му оборудване, следва да се приеме, че разгласяване като извършеното от Tom Kabinet е направено пред публика, която не е била вече взета предвид от притежателите на авторско право, и следователно, пред нова публика по смисъла на съдебната практика, цитирана в предходната точка на настоящото решение.
- 72 Предвид всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че предоставянето на електронна книга за публично безсрочно ползване посредством изтегляне попада в обхвата на понятието „публично разгласяване“, и по-конкретно в обхвата на понятието „предоставяне на публично разположение [на] произведения [на авторите] по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29.

По втория, третия и четвъртия въпрос

- 73 С оглед на отговора, даден на първия въпрос, не е необходимо да се отговаря на въпроси от втори до четвърти.

По съдебните разноски

- 74 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Предоставянето на електронна книга за публично безсрочно ползване посредством изтегляне попада в обхвата на понятието „публично разгласяване“, и по-конкретно в обхвата на понятието „предоставяне на публично разположение [на] произведения [на авторите] по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество.

Подписи